

6. osztály

Tanári példány

13. óra

1. Az alábbi mondatokhoz keress hosszú vagy rövid dz vagy dzs betűt tartalmazó szavakat!¹

- a) Több százból sodort, kötözésre való zsinag:
- b) Két pár játékos francia kártyával licitálási rendszerben játszik:
- c) A feudális japán társadalomban a sötétség és a lopakodás mestere:
- d) Megismerkedtem a régen whistnek nevezett kártyajátékkal:
- e) A hal harapni kezdi a csalétket: (pedzi)
- f) Bonyolult tevékenység megszervezését és irányítását végző szakember:

2. Egészítsd ki négy betűvel vagy betűjeggyel az alábbi szavakat úgy, hogy a megadott jelentéskörben maradj!

pl. pontszerű folt → **pötty**

a) halfajta →y

b) kisebb ág →y

c) nemesfém →y

3. Pótold az alábbi szöveg hiányzó igéit a megfelelő számban, személyben és igeidőben!

Válogass az alábbi igékből:

megpróbál, ismer, megszabadít, emel, végez, lett, kihirdet, tart, ellát, tesz

Károly Róbert idején bozontos sörényű, félelmetes szörnyeteg _____
rettegésben a Vág völgyében lakó embereket. Az uralkodó _____,
hogy aki _____ a vidéket a fenevadtól, akkora föld urává
_____, ameddig a szem _____. Sokan
_____ legyőzni az oroszlánt (merthogy az volt a rettenetes szörny),
ám végül Bence nevű fiatal legényé _____ a dicsőség, aki egyetlen
kardszúrással _____ a kedvesét, Belicát is elrabló fenevaddal. A bátor tett
helyén Bence erős várat _____, amit Oroszlánkő néven
_____ az utókor.

¹ Az idegen szavakat magyarázzuk meg a meghatározásokban!

4. Javítsd ki Nemtudomka hibáit! Írd le toldalékokkal kiegészítve az alábbi mondatokat!

A szép dús haj kies masni.

Minden átmásolt a teleír lap.

A veréb tanultam egy kedves vers.

A véreb tudom, hogy veszély kutyafajta.

5. Húzd alá az alábbi mondatokban a határozóragos személyes névmásokat, majd állapítsd meg, melyik személyes névmás az alapjuk!

Pl.: Már rég eljöttem tőlük. – ők

Remélem, mindenben számíthatok rád.

A legjobb lenne, ha neki nem árulnád el.

Sajnos, ez a sértés mélyen megmaradt bennünk.

Nem szeretnék velük lenni egy csapatban.

Ki sem nézném belőletek ezt a csintalanságot.

Engem ez egyáltalán nem lepett meg.

6. Írd le helyesen a kiejtést tükröző alakokat!²

tűzhöz: _____ athat: _____

hidektél: _____ áccipel: _____

kargyuk: _____ vaggyai: _____

aggya: _____ kölcség: _____

7. Írd le:³

a) hol és mikor születted:

b) az iskolád nevét, ahol tanulsz:

c) a mai dátumot kétféleképpen:

² Érdemes a táblára felírni a helyes megoldásokat.

³ A dátumok helyesírását célszerű átismételni velük.

8. Egészítsd ki a szólásokat, majd válaszd ki, és írd a szólás alá a megfelelő jelentés számát!⁴

a) Te....ben-va.....ban fürösztli.

Jelentés száma:

b) Jól he....ben hagy....a.

Jelentés száma:

c) El.....ár a szá.....a.

Jelentés száma:

d) É.....eli bago.....

Jelentés száma:

e)ukas garast sem ér.

Jelentés száma:

f) Húlt he.....ét leli.

Jelentés száma:

1. azt mondja, amit érez

2. a győzelemért okosan kell küzdeni

3. virrasztani szerető ember

4. elkényeztet valakit, tenyerén hord valakit

5. semmit sem ér

6. valami bizalmasat kifecseg, kikotyog

7. gondtalanul él

8. valakit megver, alaposan elpáhol

9. a leveshez tej is, vaj is kell

10. valaki valami eltűnt, nyoma veszett

11. reménytelenül szerelmes

12. Sok pénzre van szüksége valamihez

9. Húzd alá a helyes alakot! Előfordulhat, hogy a szópár mindkét tagja helyes.⁵

színes – szines

gyűrű – gyűrü

lapu – lapú

izes – ízes

húszat – huszat

huszadik – húszadik

tűzi – tüzi

gyűjtemény – gyűjtemény

ágyú – ágyu

áru – árú

kengurú – kenguru

menny – meny

uszoda – uszóda

vízre – vizre

szíves – szíves

kesztyű – kesztyü

szegfű – szekfű

hüsit – húsít

kel – kell

vizes – vízes

bent – bennt

⁴ Ezt a feladatot próbálhatják egyedül megcsinálni, mert a témakör nehezen szokott menni. Közösen javítsuk!

⁵ Azoknál a szavaknál, ahol mindkét pár helyes, az ellenőrzéskor foglaltassuk mondatba szóban mindkét tagot!

10. Olvasd el az alábbi szöveget, és oldd meg a hozzá kapcsolódó feladatokat!

A megoldás egy fecskepelenka⁶

A fecskegyerekek kereken három hétig kuksolnak a fészekben, mielőtt kirepülnének. A fiatal vörösbegyek, rigók, poszáták jóval hamarabb kiugrálnak, csakhogy nekik ilyenkor még nem kell repülniük (nem is nagyon tudnának), hanem csak bujkálnak az avarban és a bokrok között. Ne bántsd őket, ne nyúlj hozzájuk! Anyjuk eteti őket az avarban. A kislecskéknek viszont nyomban használniuk kell a szárnyaikat! Ha messzebbre nem is, de első „nekifutásra” legalább a közeli villanydrótig, az udvaron végigvezető ruhaszárító kötélígig, vagy az öreg akác száraz ágáig el kell jutniuk. Ha valamelyikük véletlenül a földön landolna, nyomban életveszélybe kerül, és bármelyik arra járó macska könnyűszerrel a karmai közé kaparinthatja.

A fecskefiókák tehát türelmetlenül üldögélnek, a kirepülés előtt inkább már csak szoronganak a fészekben. Az istállók gerendáin költő füstifecskéknel a sárga csőrök szépen egymás mellé rendeződnek. A négy vagy öt fióka csőrét a félgömb alakú fészkek peremén nyugtatva várja az eleséggel érkező szülőket. A fehér hasú és hátú molnárfecskék az eresz alatt építik zárt, csupán egy bejárónyílással ellátott fészkeiket. Ebben a lyukban csak egy, legfeljebb két fióka feje fér el. Így aztán az etetés után nyomban lökdösődés, nyomakodás kezdődik. A még belül lévők igazuk tudatában megpróbálnak előbbre jutni, hogy a legközelebbi etetéskor már ők táthassák a csőrüket a szülők elé. Persze a bőséges légy- és szúnyogpecsenyének következményei is vannak, a fiatal fecskék elég gyakran ürítenek.

Amíg kicsinyek, anyjuk egyszerűen lenyeli a kis gombócot, de később már maguk intézik el a dolgot. Etetés után szépen kifordulnak a fészekből, és elpottyantják, amit el kell pottyantaniuk. A fiókákkal teli fecskefészket mindig elárulja a földön lévő kis rakás egészséges, fekete-fehér színű ürülék. Sajnos éppen ezek a kis pötyöntések okozzák gyakran a feszültséget emberek és fecskék között. Persze szegény madarak minderről semmit sem tudnak, fogalmuk sem lehet arról, hogy ezzel bünt követnek el.

Ami sok százezer éven át jó és célszerű volt a sziklafalakon épült fészkekben, az ma nemegyszer dühös kifakadások ihletője az istállókban, az ereszek alatt vagy a tornácokon.

A probléma egycsapásra megoldódik, ha egy kis kartonlapot vagy deszkát erősítünk a fészkek alá. A fiókák nyugodtan pötyögtethetnek, az ürülék a deszkára hullik, ahonnan ősszel (évente egyszer) el lehet távolítani. Hát nem ér meg ennyi munkát a legyeket, szúnyogokat pusztító kedves fecskecsalád?

Te biztosan soha nem fogsz fecskeriasztó műanyag csíkokat lógatni az eresz alá vagy az erkély szögletébe, hogy a madarak tavasszal oda ne költözzenek. Sőt, annak örülnél, ha legalább egyetlen pár megtelepedne ott. Sajnos, ma még sokan nem így gondolkoznak. De ha majd látják nálatok a jó példát, a minden gondot megoldó fecskepelenkát, te pedig elmeséled, mennyi kedves percet és órát szerzett az egész családnak a fészkelő fecskepár. Néhányan biztosan átállnak a mi oldalunkra. És egyszer talán eljön az az idő, amikor senki sem marad „odaát”.

⁶ Ez egy viszonylag hosszú szöveg sok feladattal. Több időt adjunk rá, majd közösen ellenőrizzük!

a) Válaszolj a kérdésekre a szöveg alapján!

A. Kirepülés előtt mennyi időt töltenek a fészekben a fecskék?
.....

B. Mi kezdődik a molnárfecskék fészkében az etetés után?
.....

C. Mivel etetik a fecskeszülők fiókáikat?
.....

D. Mi okozza a feszültséget az emberek és a fecskék között?
.....

E. Mit használnak az emberek fecskeriasztóként?
.....

b) Mit jelentenek az alábbi, olvasmányból vett szókapcsolatokban a dőlt betűs kifejezések, szavak? Magyarázd meg őket!

A. első *nekifutásra*:

B. véletlenül a földön *landolnak*:

C. a probléma *egy csapásra* megoldódna:

c) Melyik fecskére illenek az állítások? Jelöld a kezdőbetűikkel! (m: molnárfecske; f: füstifecske)

Fészket eresz alá építi. ___	Fészket istállók gerendáira építi. ___
Fészke félgömb alakú. ___	A fiókák csaknem egyszerre táplálkoznak. ___
Fiókáit fészekben neveli. ___	A fiókák közt gyakori a lökdösődés. ___
A kicsinyek etetése ___	Fészke zárt, csupán egy szűk
mindkét szülő feladata. ___	bejárónyílás van rajta. ___
Rovarokkal táplálkozik. ___	

d) Számozással állítsd sorba a vázlatpontokat! Az utolsót önállóan írd be!

..... A fészken belüli harc az élelemért.

..... A kézenfekvő megoldás.

..... A repülés nehéz feladat.

..... A fecskefiókák pottyantásai.

..... _____

e) Milyen megoldás(oka)t ajánl a kiscfcskék pötyöggtetése ellen a szöveg szerzője?

.....
.....

f) Mit nevez az író „fecskepelenkának”?

.....
.....

g) Fogalmazd meg röviden, kik állhatnak a „mi oldalunkon”, s kik „odaát”!

.....
.....
.....

11. Folytasd 8 -10 mondattal a történetet, amelynek bevezetését megadtuk! Készíts kerek, lezárt fogalmazást, amelyben ne legyen párbeszéd! ⁷

Egyik nap gyalog mentem haza az iskolából. A szokásos útvonalon bandukoltam, amikor szembejött velem egy kutyus. Úgy nézett rám, mintha mutatni szeretne valamit. Elindultam hát után.

⁷ 10- 12 percet célszerű adni a fogalmazás megírására. Mondjuk el a feladatmegoldás előtt, hogy a tárgyalással kell kezdeniük a fogalmazást, amely kb. 6 mondat terjedelmű legyen! A befejezés 2 mondat legyen. Otthon javítsuk!